

ספר

מנחת אפרים

בהלכות

ביטול איסור לכתחלה

וכו ששה סימנים

בהם נתקבצו הלכות וביאורים

מספרי הראשונים והאחרונים

ערכתיו בחסד הי"ת ורחמי עלי

נחמן אפרים מנשה

בלאאמו"ר הרה"ח רבי אברהם מרדכי שליט"א

פלברבוים

מהדורה שניה

עם הרבה הוספות שנוגעים למעשה

בית שמש יע"א

תשס"ז

הקדמה

בעמדי בפתח עת אגיש מנחתי בלב הומה רגשי גיל וחדוה, אפתח בשיר ושבח והלל להשי"ת שהגיעני עד הלום, ובזאת אודה ה' בכל לבב אשר הגדיל עלי חסדו וטובו האציל עלי, ומנעורי זיכני לישב באהלי שם לחבוש ספסלי בית המדרש, ולגדול בין ברכי תלמידי חכמים, בחברת חברים מקשיבים המנעימים זה לזה בהלכה, ואור פניו האיר עלי והראני מתורתו נפלאות ונתן לי חלקי בה לחדש בדבר הלכה, וחסדי ה' כי לא תמנו וזיכני כיום להעלותם על מכבש הדפוס בשעה טובה ומוצלחת, ולהגישם על שולחן מלכים מאן מלכי רבנן, ועיני למרום אשא בתפילה אנא יערב שיחי ולא אכשל בדבר הלכה ואימא מילי דתתקבל.

מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי, אבא בזה בתודה והודאה להשי"ת על אשר חסדו ואמתו תמיד יצרונני, וגמלני כל טוב ובעת אמרתי מטה רגלי לא נתן למוט רגלי, וחסדו, כאשר קראתנו אסון בדרך עלותנו ההרה, למקום חלקת מחוקק, במירון, בהילולא דרשב"י ליל ל"ג בעומר ה'תשנ"ט, ונהפך לאבל מחולנו בהתהפך הרכב אשר הסיענו על עשרות נוסעיו רח"ל, וחבלי מות אפפוני ומצרי שאול מצאוני, ומילט אותי ה' משחת, ונפשי היתה לי לשלל ות"ל יצאתי משם בלא שום פגע ונגע, ועל כל זאת הנה שפתי לא אכלא בשיר ושבחה אהללה ה' בחיי אזמרה לאלקי בעודי, ובנביא איתא הנה שמוע מזבח טוב להקשיב מחלב אילים, והפליגו חז"ל מאוד בכמה מקומות בגודל הנחת והשעשועים, הנעשים על ידי דברי תורה שהאדם עוסק בהם ומתדש בהם, וחיבה יתרה נודעת להם למעלה, אשר על כן באין קרבן ליחל תמורם אערך שבח ואקריב בזה מנחת תודתי אשר מחרב הצילני ומחלים דילני, ולא כלו רחמי ו לא תמו חסדיו עמדי.

ות"ל זכיתי לברך על המוגמר ולהשלים כתיבת הספר בימי החנוכה הקדושים שנקבעו להודות ולהלל לשמו הגדול, ובספה"ק ביארו שענין המלחמה והנצחון היה על קיומו של תורה שבע"פ, על כן מן הענין לבאר הקשר של תודה והודאה לענין לימוד תורה שבע"פ ובפרט ע"י חידושי תורה, שהאדם עוסק בהם, והנה מבואר בספה"ק ליקוטי מוהר"ן תנינא מאמר ב', הרחיב בזה וז"ל ימי חנוכה הם ימי הודאה כמו שכתוב וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו להודות ולהלל וכו. וימי הודאה זה בחינת שעשוע עולם הבא, כי זה עיקר שעשוע עוה"ב להודות ולהלל לשמו הגדול יתברך ולהכיר אותו יתברך וכו' שלא ישאר לעתיד רק בחינת תודה והודאה להודות ולהלל ולדעת אותו יתברך כמ"ש ומלאה הארץ דעה את ה' וכו'. –

הוא עובר על לפני עור לא תתן מכשול כדאמרינן לקמן לא אמרה תורה שלח לתקלה וכבר שמעתי רבים שנתקשו בזה הא בטל ברובא דעלמא ולענ"ד לק"מ כיון שאותו המשלח יכול להכיר אותו בטביעות עין או באיזה סימן אסור לספק לחבירו כיון דאצלו ניכר האיסור וכו' עכ"ל.

(איפכא מהילקוט הגרשוני), וא"כ עדיין צ"ב בקושייתו של החת"ס הנ"ל.

וכן מוכח לכאור' מדברי הראב"ד בגיטין דף כ"ו ב' בדפי הרי"ף בד"ה הא דתניא יעו"ש דמוכח דאפי' כשנתערב כל זמן דלא הוי רוב הוי איסורו מה"ת, יעוי' בבדה"ש בסעיף ה' ד"ה ואפי'.

ונמצא לפי דבריו דגם ביבש יתכן דמותר לבטל דבר תורה אלא בצפורי מצורע הוי כמו שמכיר את האיסור דבכה"ג אין בזה ביטול.

ומצאתי בס"ד בשדי חמד בסוף הספר בפאת השדה מערכת א' אות ד' בד"ה וקושיית הגאון וכו' לתרץ בשם הילקוט הגרשוני דאפי' אי יבש ביבש דרבנן מ"מ הוא רק באופן שנתערב חלק או יכול לבטלה ברוב, אבל לערב האיסור שלא נתערב כלל לכתחילה לכו"ע אסור מה"ת לבטל וע"כ ל"ק מהכתוב הנ"ל, והנה השד"ח הביא בריש ספרו בשם מזמור לדוד דכל זה דלהראב"ד אסור לבטל מה"ת הוא רק בליך לערב אבל כשנתערב חלק והולך ומוסיף אפי' כשנתערב פחות מרוב דעדיין אסור מה"ת מ"מ הביטול הוא רק מדרבנן. וא"כ לפ"ד אינו נכון תי' הילקוט הגרשוני דבאופן שהולך לערב לכו"ע הוה איסור מה"ת, דלהמזמור לדוד רק בכה"ג הוה מחלוקת אי מותר מה"ת או אסור מה"ת, אבל כשנתערב חלק לכו"ע הוה איסורו רק מדרבנן

בהא דיבש ביבש לחלק בזה עצמו.

וכספר ניר לדוד סימן ע"ג תירץ על קושיית החת"ס עפ"ד הט"ז ביו"ד סי' קי"ד דכל מה שהתירה התורה בפירוש לא אסרו חכמים משום גזירה, ולפ"ז י"ל דמשו"ה לא התירה התורה בפירוש כדי שיהא כח ביד חכמים לגזור. (ולפ"ז לא יקשה על המזמור לדוד הנ"ל).

תירוץ ליישב דלא יקשה מהכתוב דנבלה אשר בשערין תתנה ואכלה.

וכן נראה מדברי הרא"ה בבדק הבית (הבאנו דבריו לעיל) דסובר דהאיסור לבטל הוא מה"ת, דכתב שם לגבי בליעת קדירה וז"ל: וכיון שכן ראוי הי' שיהא אסור לבשל בה כדי לבטלו עכשיו מחמת תערובתו דבר תורה את"ל דאסור לבטל איסורין לכתחילה דאורייתא וכן בדין שלא יהא מותר דבר תורה לבטל לכתחילה חתיכת נבילה בשתי חתיכות היתר מין במינו וכו' ע"כ. ולכאור' אי נסבור כהנוב"י דביבש ביבש לכו"ע הוי איסור דבר תורה א"כ אמאי הביא הרא"ה ראי' לדבריו דהאיסור לבטל הוא ד"ת מחתיכת נבילה הא בכה"ג לכו"ע הוי איסור תורה ואין ראי' מזה לבליעת קדירה דבכה"ג הא להרבה ראשונים ובראשם

הוכחה מהרא"ה דאין לחלק בין יבש ביבש לבח בלח.